

APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF METHODS OF STATE REGULATION OF THE ECONOMY

ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Держава покликана забезпечити сприятливі умови для розвитку економіки, а також підтримувати її стабільність. Сучасна ринкова економіка передбачає мінімальне втручання з боку держави у свої регулярні процеси. Необхідність державної регулюючої присутності виникає, як правило, за неспроможності ринку до заходів саморегулювання, виникненні проблем та відсутності можливості щодо їх самостійного вирішення.

Науковці, що впродовж років становлення та розбудови національної економіки України досліджували вплив держави на соціально-економічний розвиток, зуміли визначити та систематизувати напрямки використання системи основних методів, форм та інструментів державного регулювання соціально-економічних процесів.

Однак, зазначимо, що попри переважну злагодженість економічних джерел щодо класифікації таких елементів як форми чи методи державного регулювання економіки, подекуди можемо спостерігати окремі розбіжності як у їх систематизації, так і у віднесенні до різних категорій.

Методами державного регулювання економіки, на думку Сенишин О. С., є способи впливу держави на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, а також на некомерційний сектор економіки для створення умов їх діяльності, що відповідають національній економічній політиці [1, с. 28]. Яковенко Р. В. тлумачить методи державного регулювання економіки як сукупність способів, засобів та прийомів впливу держави на її соціально- економічний розвиток [3, с. 7].

У даній роботі розглянемо підходи кількох науковців-економістів щодо класифікації методів державного регулювання економіки.

Так, Третяк Г. С. та Бліщук К. М. поділяють методи державного регулювання економіки на:

- правові, що визначають правовий простір діяльності суб'єктів господарювання;
- адміністративні, що прямо впливають на функціонування суб'єктів ринку;
- економічні (методи непрямого або опосередкованого впливу), що впливають на економічні інтереси суб'єктів господарювання та визначають їх поведінку [2, с. 21].

Вищенаведена структура методів державного регулювання наведена на рис. 1.

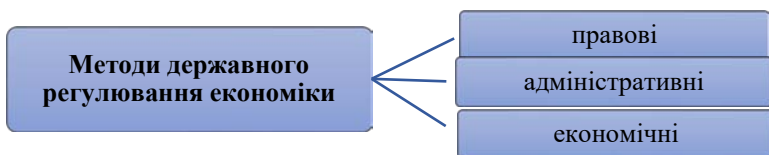

Рис. 1. Методи державного регулювання економіки (за класифікацією Третяк Г. С. та Бліщук К. М.)

Джерело: систематизовано автором з використанням джерела [2]

Схожу класифікацію методів державного регулювання економіки пропонує науковець Яковенко Р. В., однак окрім правового, адміністративного та економічного регулювання, доповнює її наступними методами:

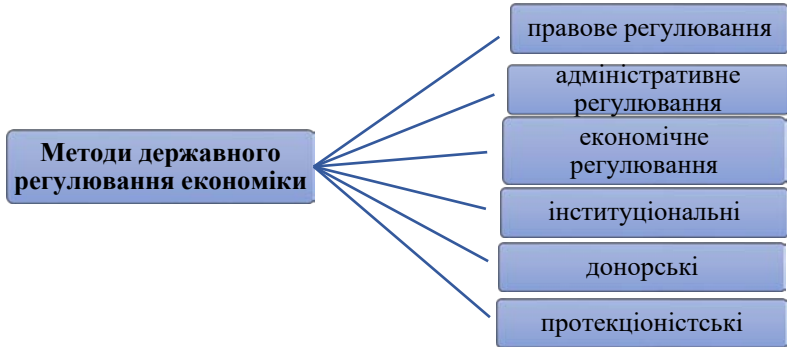
- інституціональними, що притаманні розвинутих ринковим країнам та визначають певний зв'язок економіки, що втрачає випадковий характер з правовими, етичними, організаційними та ін. нормами і правилами;
- донорські, що передбачають надання певних дотацій та пільг;
- протекціоністські, що передбачають надання захисту національного виробника від зовнішньої конкуренції, а також сприяють розвитку національної науки і техніки [3, ст. 9].

Класифікація методів державного регулювання, запропонована Яковенком Р. В. наведена на рис. 2.

Сенишин О. С. класифікує методи державного регулювання економіки відповідно до окремих ознак. Так, за формами впливу такі методи науковець поділяє на:

- методи прямого впливу, що реалізуються засобами адміністративно-правового характеру та економічними регуляторами;

– методи непрямого впливу, що діють опосередковано та покликані в інтересах держави створювати сприятливі, мотивуючі умови для суб'єктів економічної системи [1, с. 28].

**Рис. 2. Методи державного регулювання економіки
(за класифікацією Яковенка Р. В.)**

Джерело: систематизовано автором з використанням джерела [3]

За такою ознакою як засоби впливу Сенишин О. С. поділяє методи державного регулювання економіки на:

- правові, що ґрунтуються на використанні нормативних документів;
- адміністративні, що вирізняють такі типи заходів як заборона, дозвіл та примус;
- організаційні, що реалізуються через адміністративно-правові акти та мають відношення до організаційних аспектів господарської діяльності та взаємовідносин її різних суб'єктів;
- економічні, що визначають та трансформують економічні умови функціонування й обороту суспільного капіталу у процесі кругообігу [1, с. 29].

Структура методів державного регулювання економіки за окремими ознаками, класифікована Сенишин О. С. наведена на рис. 3.

Науковець додатково поглиблено систематизує методи державного регулювання економіки за іншими класифікаційними ознаками. Так, за характером впливу виділяє стримувальні (обмежувальні), заборонні, дозвільні, стимулювальні, імперативні (рекомендаційні), директивні та комплексні методи; за спрямованістю впливу – донорські та протекціоністські методи; за способом прийняття –

правові та неправові методи; за способом легалізації – легальні (офіційні) та нелегальні (неофіційні) методи; за періодом застосування – оперативні, короткотермінові, середньотермінові та довготермінові методи; за масштабом застосування – загальні та часткові методи; за рівнем впливу – загальнодержавні, регіональні (територіальні) та місцеві методи; за об’єктом впливу – галузеві (секторальні) та функціональні методи; за суб’єктом впливу – одноосібні, колегіальні та колективні методи [1, с. 30].

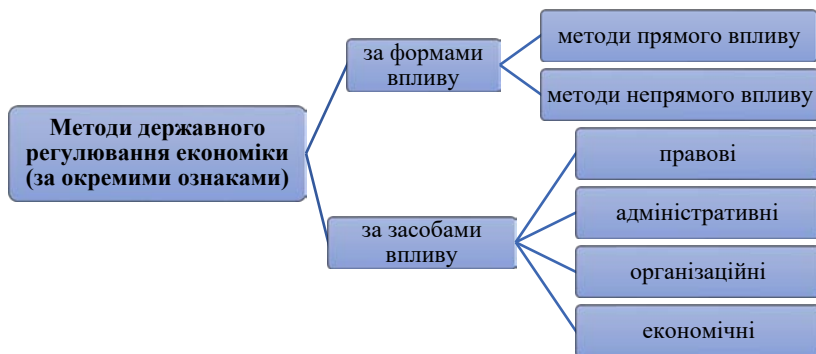

Рис. 3. Методи державного регулювання економіки (за окремими ознаками) (за класифікацією Сенишин О. С.)

Джерело: систематизовано автором з використанням джерела [1]

Підсумовуючи вищенаведене, резюмуємо, що підходи до класифікації методів державного регулювання економіки, що являють собою комплекс засобів та прийомів державного впливу на соціально-економічний розвиток країни, у науковців-економістів є в цілому узгодженими.

Література:

1. Сенишин О. С. Державне регулювання економіки: навч. посіб. О. С. Сенишин, М. О. Горинь, О. О. Кундицький. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. 334 с.
2. Третяк Г. С., Бліщук К. М. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. посіб. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 128 с.
3. Яковенко, Р. В. Конспект лекцій з курсу «Державне регулювання економіки». Кіровоград : КНТУ, 2012. 40 с.